

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ของเครือญาติกับพฤติกรรมการใช้ส้วมของชาว โล้ : กรณีศึกษา บ้านโพธิไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
ชื่อนักศึกษา	นางพจนา มณีรัตน์
สาขาวิชา	มานุษยวิทยา
ภาควิชา	มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2537

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของเครือญาติกับพฤติกรรมการใช้ส้วมของชาวโล้นี้ได้ดำเนินการศึกษา ณ บ้านโพธิไพศาล หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 9 อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาช้านานกว่า 100 ปี ในสมัยก่อนไม่ค่อยจะได้มีการติดต่อกับชุมชนอื่น เพราะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพื่อที่จะยังชีพอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น จนกระทั่งมีการคมนาคมสะดวกจึงได้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกและคนในหมู่บ้านเริ่มออกไปติดต่อทำงานนอกหมู่บ้านมากขึ้นเป็นลำดับ

จากการที่ได้ติดต่อกับชุมชนภายนอก มีการนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาซึ่งหมายถึงส้วม อนึ่ง ประชากรที่อยู่ในชุมชนทั้งสองนี้เป็นเครือญาติเดียวกันในความหมายของความเป็นญาติทางสายโลหิต ทางด้านการแต่งงาน และการเป็นเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันเสมือนหนึ่งเป็นญาติกัน

จากการศึกษาพบว่าความเป็นเครือญาติมีส่วนสัมพันธ์กับการใช้ส้วมกล่าวคือเมื่อคนในเครือญาติเดียวกันนำส้วมมาใช้ คนอื่นๆในกลุ่มก็เริ่มใช้ตามแต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นๆที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ส้วมอีก คือความเป็นเพื่อนบ้านอยู่ใกล้เคียงกันอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน เช่น การก่อสร้างส้วม

รวมทั้งการอาศัยใช้ส่วร่วมกันเมื่อตนเองยังไม่มี นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่น คือ ด้านการศึกษา อายุ เศรษฐกิจ (รายได้) การติดต่อกับสังคมภายนอก ก็มี ส่วนเกี่ยวข้องกับหน้าที่กับการยอมรับการใช้ส่ว กล่าวคือ ถ้ามีการศึกษาสูง รายได้ดี มีการติดต่อกับสังคมภายนอก ก็จะมีผลทำให้รับการใช้ส่วได้ง่าย ส่วนเรื่องอายุ นั้นจะพบว่า คนอายุน้อยรับการใช้ส่วได้เร็ว ในขณะที่ผู้สูงอายุรับการใช้ส่วที หลังหรือช้าที่สุด ยกเว้นเมื่อมีความจำเป็นจริงๆ เช่น มีการเจ็บป่วย ตัวอย่าง พ่อของนายสังข์ทอง ลือวันคำ เป็นต้น

Thesis Title   The Relation Between The Kinship With The
                         Toilet Usage And Nonusage Behavior of Soa
                         : A Case Study Of Potipisarn Village,
                         Kusumarl District, Sakol Nakhon Province

Name   Potjana Maneerat

Concentration   Anthropology

Department   Anthropology

Academic Year   1994

ABSTRACT

The study on the relation between the kinship with the toilet usage and nonusage behavior of Soa : a case study of Potipisarn village, Kusumarl district, Sakol nakhon province. The two villages are old community, their ages are over one hundred years. In the olden days the villages did not have communication to outsiders, because the natural environment were rich resources good enough for their livings without depended on other outsiders. It is luckily that the infrastructure was provided for their transportatoin and communication resulting the increase of two way of communication, on and on.

From those communication new innovative technology that is toilet was introduced to the community. It is significant that the kinship term meant that the relatives

by blood , by marriage and by living in the same community which is recognized as relatives too.

From the study , it is found out that there is relationship between kinships and relatives and the acceptance of toilet using. It is elaborated that when one in the same kinship group accepted the toilet using, the other also accepted at the same time. It is noted that there are other factors affecting those acceptance, that is the neighbour groups, living near each other or in the same locality. They helped each others at any necessary needs for example to provide labour in toilet building, they can use the others toilet whenever they do not have it by themselves yet. In addition there are other factors involved the innovation acceptance that is education age, economics and the communicat to outsiders. It showed that if some one got education, good income having contact with outsiders, they will easily accepted the innovation (toilet). The other factor relating to the acceptance is age criteria. It is noted that the young one accepted the toilet using more easily and early adopted than the aged who are slower accepted unless the necessity occurred in case the illness such as the father Mr. Sangthong Luewankom.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย อาทิ ชาวบ้านโพธิ์ไพบาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ที่ให้ข้อมูลและที่พักอาศัย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในอำเภอกุสุมาลย์ และ ในจังหวัดสกลนคร

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชามานุษยวิทยาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้ให้ความรู้ด้านวิชาการ และประสบการณ์ภาคสนาม โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ชัญญู วงษ์วิภาค ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือมาตลอด รวมทั้ง อาจารย์ณัฐ วีระประเสริฐ และอาจารย์ อมาวสี เกียรติถาวร ที่รับเป็นคณะกรรมการ พิจารณาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ด้วย

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณ เรืออากาศเอกยุทธวีร์ มณีรัตน์ ที่สนับสนุนทุนในการศึกษาและเป็นกำลังใจมาตลอด รวมทั้งเพื่อนๆ และที่ภาควิชามานุษยวิทยาที่คอยติดตามความก้าวหน้า จนทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จทุกประการ